

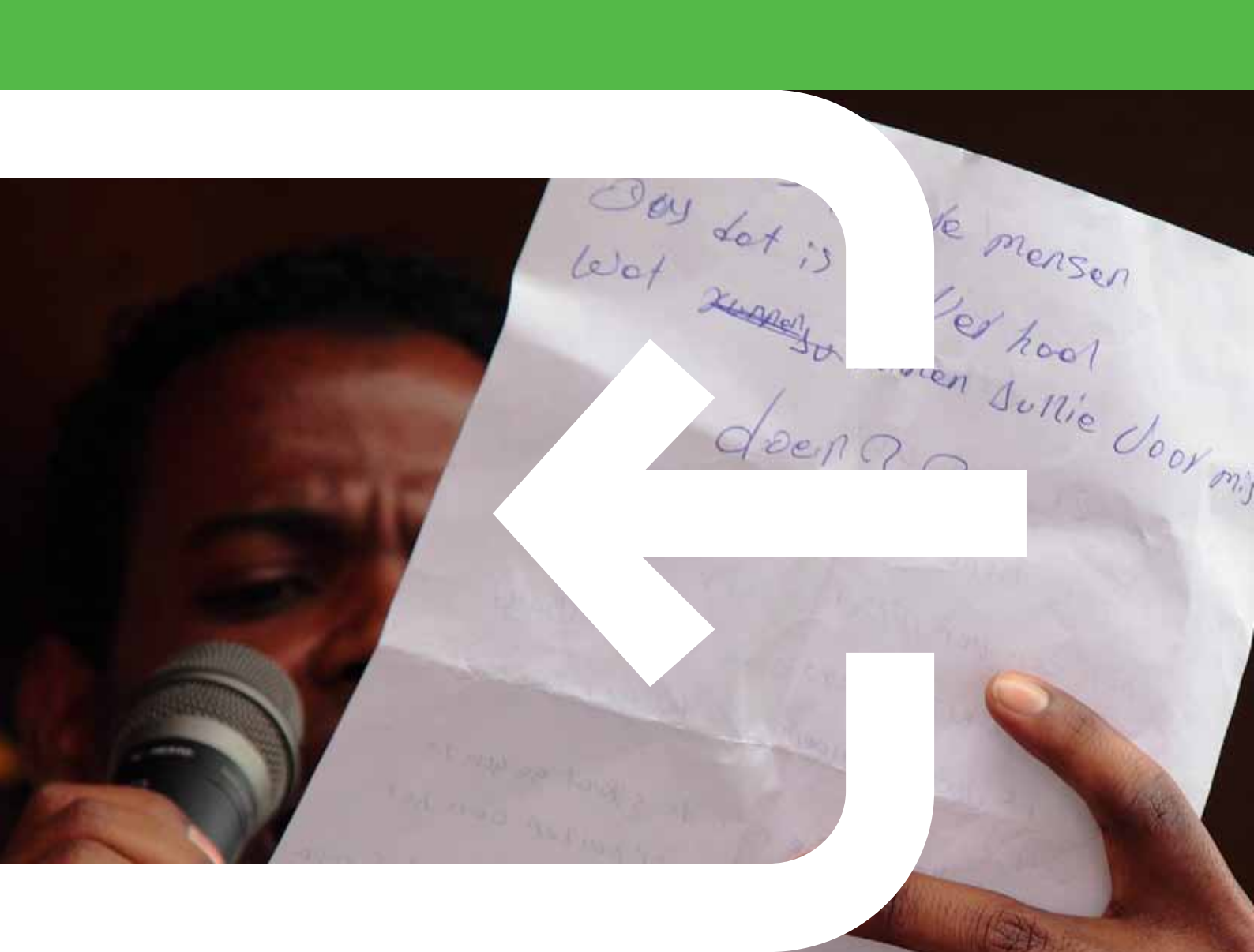
Veranderen door **doen**

AS

steunpunt vl

Veranderen
door **doen**

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Missie en visie	8
Ongedocumenteerden in Nederland	11
Als hulp nodig is	15
Veranderen door doen	20
Zichtbaarheid	25
De organisatie	28
Winst- en verliesrekening over het jaar 2011	29

Voorwoord

In 2011 is hard gewerkt om een vervolg op het MAPP-project op poten te zetten. Met succes: het Instituut Mensenrechten Medisch Onderzoek [IMMO] is begin 2012 van start gegaan. Het ZAPP-project werd eind 2011 afgerond. En een nieuw project, het Medisch Opvangproject Ongedocumenteerden [MOO] functioneert sinds 1 januari 2011. De wisselingen van projecten brachten ook wisselingen in het personeelsbestand met zich mee. Eind 2011 moest het ASKV, helaas, afscheid nemen van vier medewerkers.

Daarnaast ging iedereen natuurlijk moedig door met het geven van noodzakelijke hulp op het gebied van bijvoorbeeld huisvesting, medische zorg en onderwijs. Deze basisvoorzieningen zijn in ons land nog steeds niet goed geregeld voor ongedocumenteerden. Met de dreigende strafbaarstelling van illegaliteit wordt het zelfs alleen maar moeilijker om de toegang tot deze voorzieningen voor iedereen open te houden. Het ASKV voerde in 2011 dan ook flink campagne tegen deze strafbaarstelling.

De medewerkers, stagiair[e]s en vrijwilligers van het ASKV hebben in 2011 weer bergen met werk verzet. Het bestuur kijkt met trots, soms ook met enige zorg, maar zeker in dankbaarheid terug op het afgelopen jaar. Ook willen we hier onze dank uitspreken aan alle donateurs en fondsen die de activiteiten van het ASKV mogelijk hebben gemaakt. Samen werken we aan verandering. Op structureel niveau, maar ook voor individuen, zoals de geboekte successen in 2011 weer laten zien.

In dit jaarverslag vindt u meer informatie over de aantallen hulpzoekers, soorten vragen, projecten, activiteiten, resultaten en natuurlijk de daarbij horende financiën. Wij hopen dat we in de toekomst ook op uw steun mogen blijven rekenen. Niet voor onszelf, maar voor de mensen die ons zo hard nodig blijken te hebben.

Namens het bestuur, Katrien de Klein

Voor u ligt het jaarverslag van het ASKV over 2011. Opnieuw een bewogen jaar. In de eerste plaats natuurlijk voor de mensen die in Nederland een menswaardig bestaan proberen op te bouwen, daar moeilijk in slagen en bij het ASKV aankloppen voor hulp. Daarnaast is in de organisatie een aantal veranderingen doorgevoerd.

Zo ging een nieuw maatschappelijk team van start, dat tijdens kantooruren ongedocumenteerden met hulpvragen opvangt. Een grote verbetering ten opzichte van het vroegere, beperktere spreekuur, want het is duidelijk dat urgente problemen zich maar zelden op vaste tijden voordoen. Het maatschappelijk team werkt nauw samen met het juridisch team, dat onderzoekt welk perspectief iemand heeft en, indien dit er niet hopeloos uitziet, hem of haar door alle ingewikkelde procedures loodst.

Missie en visie

Het ASKV ondersteunt [met name] uitgeprocedeerde asielzoekers in Nederland op sociaal, materieel en juridisch gebied. Het ASKV werkt aan een structurele verbetering van hun positie door campagnes, onderzoek, lobby en acties.

Het ASKV wil een volwaardig bestaan voor alle vluchtelingen in Nederland, ook als zij [nog] niet over een verblijfsvergunning beschikken. Iedereen heeft dezelfde basisrechten, zoals onderdak, levensonderhoud en gezondheidszorg. Ook heeft iedereen het recht op zelfbeschikking en de mogelijkheid om talenten en vaardigheden te ontplooien.

Werkwijze

Voor uitgeprocedeerde asielzoekers bestaan in Nederland nauwelijks voorzieningen. Van overheidswege hebben zij geen recht op opvang en werk. Op de rechten die zij wel hebben, zoals het recht op medische zorg en onderwijs voor kinderen, kunnen zij vaak maar met moeite aanspraak maken. Het ASKV richt zich daarom in de eerste plaats op het ondersteunen van uitgeprocedeerde vluchtelingen door te bemiddelen in levensonderhoud, onderdak, medische zorg, rechtsbijstand, onderwijs en geestelijke steun.

De hulpverlening door het ASKV is echter tijdelijk van aard en kan geen structurele oplossing zijn voor de gaten in het Nederlandse asielbeleid. Door de hulpverlening heeft het ASKV goed inzicht in waar de problemen in het beleid zitten en waar mensen in de dagelijkse praktijk tegenaan lopen. Door onderzoek op projectbasis komt het ASKV tot concrete voorstellen om het asielbeleid te verbeteren en zo de positie van uitgeprocedeerde vluchtelingen structureel te verbeteren. Hiertoe voert het ASKV campagne en overlegt met overheidsinstanties en andere instanties die met deze groep mensen te maken krijgen [zoals artsen, advocaten en scholen]. De wisselwerking tussen praktijkervaring, directe individuele hulpverlening, onderzoek naar structurele verbeteringen en lobby en campagne om deze verbeteringen ook daadwerkelijk te realiseren is uniek in Amsterdam.

Profiel

Het ASKV neemt binnen alle organisaties en instanties die zich in Nederland met ongedocumenteerden bezig houden een unieke positie in.

- Er is geen andere organisatie die praktische hulpverlening met structurele beleidsbeïnvloeding combineert.
- Hierdoor speelt het ASKV op lokaal en individuele niveau een rol van betekenis, maar ook op landelijk en Europees niveau bij beleidsveranderingen voor grote groepen ongedocumenteerden.

- Het ASKV helpt de gemeente Amsterdam om de zorgplicht jegens haar inwoners na te komen, door de bemiddeling bij hulpverleners en het eigen opvangproject voor asielzoekers met psychische problemen.
- Het ASKV is de enige niet-kerkelijke Amsterdamse hulporganisatie met een laagdrempelig sociaal en juridisch inloopsprekkuur voor uitgeprocedeerde asielzoekers en die opvang voor hen regelt.
- Het ASKV functioneert op gemeentelijk en landelijk niveau als een volwaardige en onmisbare gesprekspartner bij vraagstukken over mensen zonder verblijfsvergunning.
- Het ASKV is een kenniscentrum dat als vraagbaak fungeert voor zowel de overheid, maatschappelijke organisaties als ongedocumenteerden.
- Het ASKV zoekt altijd naar nieuwe samenwerkingsverbanden, waarbij het als een spin in het web fungeert. Het ASKV beschikt over een breed netwerk op gemeentelijk, landelijk en Europees niveau, waardoor in de praktijk gesignaleerde problemen daadwerkelijk kunnen worden omgezet in structurele verbeteringen.
- Het ASKV blijft, ook tegen de stroom in, altijd aandacht vragen voor de menselijke maat binnen het vluchtelingenbeleid.

Samenwerking

Een goede samenwerking met andere partijen is voor het ASKV van wezenlijk belang. Zonder onze partners zou het ASKV niet in staat zijn te bereiken wat we nu bereiken. Ook voor onze doelgroep is het uiteraard van groot belang dat betrokken partijen hun kennis delen en krachten bundelen. Ook andere organisaties zien hier gelukkig steeds vaker de meerwaarde van in.

Op dit moment werkt het ASKV al samen met

- Gemeente Amsterdam
- Stadsdelen West en Zuid
- GGD Amsterdam
- GGZ/Ingeest
- De Bascule
- GGZ Arkin, Rehabteam
- Sigra-groep
- Dokters van de Wereld
- STIL Utrecht
- Steungroep Vrouwen Zonder Verblijfsvergunning
- SAMAH
- Werkgroep Opvang Uitgeprocedeerden
- De Open Deur
- Noelhuis
- Het Wereldhuis
- JOB [Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs]
- LAKS [Landelijk Aktie Komitee Scholieren]
- Kruispost
- Leger des Heils
- HVO/Querido
- Vluchtelingen Werk Nederland
- Equator Foundation
- Centrum '45
- LOS
- Pharos
- Vluchtelingen in de knel
- ROS
- Woningbouwverenigingen
- Defence for children
- Amnesty International
- Filmhuis Cavia
- PICUM
- Vereniging Asiel Juristen Nederland
- Raad van Rechtsbijstand
- Vele advocaten, psychologen, zelfstandig ondernemers

Ongedocumenteerden in Nederland

Leven in de marge

Voor de mensen die niet terug kunnen of willen keren naar hun land van herkomst, wacht in Nederland een verblijf in de marge als ongedocumenteerde. Hun noden zijn indringend en urgent. Velen kampen met ernstige gezondheidsklachten, kunnen niet voorzien in eigen onderhoud, zijn dakloos en radeloos door de situatie waarin zij zich bevinden. Zij worden wettelijk uitgesloten van de meest elementaire basisvoorzieningen, zoals het recht op onderdak, inkomen en voeding. Ze kunnen ieder moment worden opgepakt en voor onbepaalde tijd in vreemdelingendetentie terechtkomen, zonder dat ze enig strafbaar feit hebben gepleegd.

Het is lastig een schatting te maken van het aantal mensen dat zonder geldige verblijfsvergunning in Nederland of Amsterdam verblijft. Zij staan nergens geregistreerd en leiden een onzichtbaar bestaan aan de onderkant van de Nederlandse samenleving. Een deel van deze groep vindt zijn of haar weg naar het ASKV. In 2011 waren dat 170 mensen. De komende jaren verwachten we dat dit toeneemt tot 350 per jaar. In het eerste kwartaal van 2012 zagen we al een stijging van 30 procent ten opzichte van het eerste kwartaal van 2011.

Fouten in de asielprocedure

Wij gaan met de mensen die bij ons aankloppen in gesprek over hun redenen om te vluchten, en onderzoeken het verloop van de juridische procedure. Daarbij zien we regelmatig dat er door de IND fouten zijn gemaakt bij de behandeling van de aanvraag. Er blijken zaken te ontbreken of domweg onterechte beweringen in het dossier te staan. Soms is er sprake van verkeerd ingebrachte stukken of slechte advocaten. Ook gebeurt het dat de asielzoeker de complexiteit van een vraag niet heeft begrepen. En het komt nog steeds voor dat er onvoldoende oog is voor de psychische toestand van de asielzoeker, waardoor verklaringen als ongeloofwaardig worden beschouwd als ze tegenstrijdigheden bevatten.

In 2011 vroegen 14.340 mensen asiel aan in Nederland. Bijna de helft van deze aanvragen, 42 procent, werd afgewezen. Een deel daarvan wordt het land uitgezet, een deel blijft in Nederland. Na een negatieve beslissing worden mensen vaak enige tijd in detentie gehouden en daarna op straat gezet met het verzoek het land te verlaten. Voor veel uitgeprocedeerde asielzoekers is het echter niet zo eenvoudig om terug te keren naar hun land van herkomst. Soms omdat ze gevaar lopen bij terugkeer, uit vrees voor vervolging en bedreiging blijven ze dan in Nederland. Soms ook omdat iemands gezondheidstoestand het onmogelijk maakt om te reizen. Of omdat er voor iemands lichamelijke of psychische klachten in het land van herkomst geen behandeling voorhanden is. Sommige mensen worden niet meer toegelaten tot hun land van herkomst vanwege hun etnische afkomst. Of zij zullen daar te maken krijgen met discriminatie op grond van deze afkomst, hun religie of seksuele voorkeur. En dan is er nog een groep mensen die in het land van herkomst onmogelijk een zelfstandig bestaan op kan bouwen, zoals alleenstaande vrouwen met kinderen, mensen met ernstige psychische problemen en slachtoffers van mensenhandel.

Manifestatie 'Vluchtelingen zijn geen criminelen' Amsterdam 11-3-2011

In het korte bestek van de asielprocedure krijgen asielzoekers niet voldoende tijd om hun vluchtverhaal met bewijzen te onderbouwen. Deze bewijslast is een grote drempel voor asielzoekers. Zij dienen zowel hun identiteit als hun vluchtverhaal met bewijzen te staven. Bij onregelmatigheden of twijfel worden deze al snel afgedaan als ongeloofwaardig. Dit vormt dan de basis voor de afwijzing van hun aanvraag.

Een afgewezen asielaanvraag is des te pijnlijker, als er in de asielprocedure van alles is misgegaan. We moeten met regelmaat vaststellen dat mensen bij terugkeer groot risico zullen lopen. Toch worden zij om uiteenlopende redenen niet als vluchteling erkend. Wij kijken welk perspectief er nog voor hen is om in beroep te gaan tegen deze uitspraak of een andere juridische procedure te volgen. Samen met de asielzoeker proberen we het vluchtverhaal te documenteren en leggen dit naast de gehoren en de beslissing van de IND.

Steeds strenger klimaat

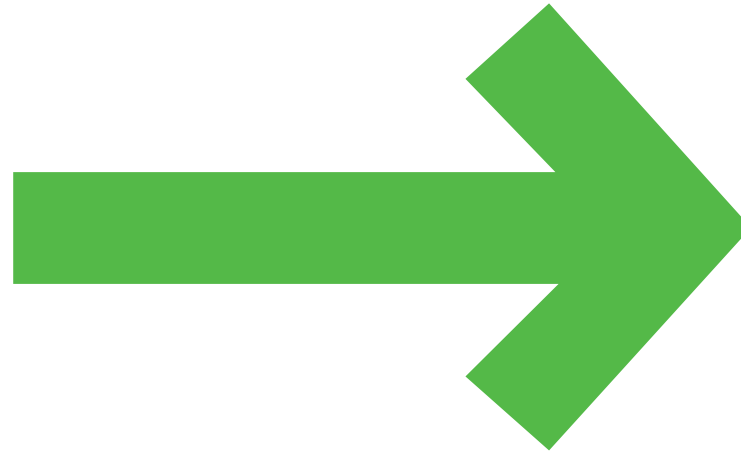
Het ASKV staat niet alleen in haar kritiek op de werkwijze van de IND en het huidige Nederlandse asielbeleid. Het Europese Hof van de Rechten van de Mens draait overuren om de enorme hoeveelheid klachten in het kader van mensenrechtenschendingen te beoordelen. In de loop der jaren heeft het ASKV Nederland zien veranderen van een land dat zich eigenlijk geen raad wist met de binnenkomende vluchtelingen tot de meest krampachtige en gesloten lidstaat van de Europese Unie. Het klimaat wordt met de dag grimmiger en het woord asielzoeker geldt inmiddels als een scheldwoord. De afgelopen jaren beet de ene na de andere staatssecretaris zich stuk op de vluchtelingenproblematiek. Oplossingen komen te laat of zijn misplaatst. De boel escaleerde door ongelukkige beleidsmaatregelen met verstreckende gevolgen. Denk aan de fouten bij het uitzetten van afgewezen asielzoekers naar landen als Congo, Iran en Kosovo. De onacceptabele inmenging van buitenlandse overheids-

diensten. Onleefbare omstandigheden voor statusloze, maar legale vluchtelingen in Nederland. Het gevangen zetten van kinderen. En wie had tien jaar geleden durven denken dat een quotum voor het oppakken van illegalen deel uit zou gaan maken van de prestatieafspraken van de Nederlandse politie?

Ook in de ons omringende landen wordt het er niet beter op. Het sluiten van de grenzen is een Europese wedloop geworden. Ieder land werpt de eigen muren hoger op en weigert verantwoordelijkheid te dragen. Ondertussen komen er jaarlijks ruim tweeduizend mensen om tijdens hun reis naar Europa.

Grenzen aan de ongastvrijheid

Gelukkig laat dit niet iedereen onverschillig. Er is een groeiende groep mensen en organisaties in Nederland die zich sterk maakt voor ongedocumenteerden en hun rechtspositie. Naast de vluchtelingenorganisaties, activisten en kerkelijke groepen besluiten steeds meer burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven dat de grens van de ongastvrijheid bereikt is. Binnen deze beweging neemt het ASKV een actief, kundig en soms dwars standpunt in.

Tsetsgee uit Binnen-Mongolië

Tsetsgee is een jonge vrouw uit Binnen-Mongolië, een autonome regio in het noorden van China. Ze was net uitgeprocedeerd toen zij in juli 2010 bij het ASKV aanklopte. Ze kon niet accepteren dat haar asielaanvraag was afgewezen. Ze voelde zich bedrogen en om de tuin geleid.

Wat ging er mis bij Tsetsgees asielaanvraag? Ze was zonder identiteits- en reispapieren aangekomen in Ter Apel. Zoals gebruikelijk had haar reisagent deze ingenomen om zelf niet traceerbaar te zijn. Voor de IND is dit een eerste teken van ongeloofwaardigheid. Tsetsgee weigerde resoluut om alsnog papieren te laten overkomen uit China, want dat zou haar familie en vrienden in gevaar brengen.

Geografische kennis

Een dossier met bewijzen van de politieke activiteiten waardoor ze had moeten vluchten, had Tsetsgee uiteraard ook niet bij zich. Dat zou tijdens haar reis levensgevaarlijk zijn geweest. Om haar verhaal te controleren ondervroeg de IND haar daarom over haar geografische kennis van de regio waar ze vandaan kwam. Van de stad waar Tsetsgee studeerde wist ze talrijke details en straten te noemen. Maar sommige stellingen van de IND klopten volgens haar niet met de werkelijkheid. De IND beweerde dat er een rivier en diverse smeltwaterstromen door de stad liepen, en dat vanuit de hele stad de noordelijke bergen te zien waren. Ook zou ze per se een bepaald monument, een specifieke minaret, moeten kennen. En er zou in de buurt van haar geboortestad een bekend zout-

meer in de woestijn liggen, waar Tsetsgee niets van afweet. De IND vond het onwaarschijnlijk dat Tsetsgee daadwerkelijk uit de regio kwam waar ze zei dat ze vandaan kwam. Ze kon zich immers niet identificeren en kende een aantal omgevingskenmerken niet. Met als conclusie: dan was haar asielverhaal dus ook verzonnen.

Slordige interpretatie

Het ASKV ging aan de slag. Wie had er gelijk over de geografische kenmerken, Tsetsgee of de IND? Uit onderzoek bleek dat de IND zich had gebaseerd op een oppervlakkige en slordige interpretatie van satellietbeelden van Google Earth. Samen met Tsetsgee bekeken we alle mogelijk bronnen: kaarten, internet research en deskundigen werden geraadpleegd. Er bleken nauwelijks foto's te vinden waarop vanuit de universiteitsstad de bergen over de gebouwen heen zichtbaar zijn. Slechts één straat kijkt erop uit. Het is dezelfde straat waaraan ook, verscholen achter een gebouw, de minaret staat die zij per se had moeten kennen – ook al is zij zelf geen moslim maar boeddhist. De 'rivier' blijkt bij nadere beschouwing een langgerekte ondiepe watervlakte met een fontein. En de smeltwaterstromen? Er is weliswaar een soort kanalenstelsel voor de afvoer van plotseling opkomend smeltwater, maar de beddingen staan droog, er groeit vegetatie en er zijn bandensporen in zichtbaar.

Tot slot het meer in de directe nabijheid van haar geboortestad. Dit blijkt een verlaten cementgroeve te zijn die is volgelopen met water. Een beroemd zoutmeer is het zeker niet.

Met deze gegevens gaat Tsetsgee opnieuw de asielprocedure in. Met succes: dit keer krijgt ze wel de status die haar de eerste keer op grond van foutieve informatie van de IND werd gewelgerd.

Mariama uit Guinee Conakry

Mariama (23) uit Guinee Conakry is na vijf maanden vreemdelingendetentie op straat gezet. Tijdens haar detentie heeft de advocaat een herhaald asielverzoek namens haar ingediend.

Mariama behoort tot de etnische groep Fulla. De IND beschrijft in haar afwijzing dat in Guinee vooral Peulh slachtoffer zijn geworden van geweldsincidenten. Als Fulla heeft Mariama geen recht op een vluchtelingenstatus. Een domme fout van de IND: Fulla en Peulh zijn verschillende benamingen voor dezelfde bevolkingsgroep. Bovendien is de informatie waarop de IND zich baseert achterhaald, en is de situatie voor deze bevolkingsgroep sindsdien verder verslechterd, zoals te lezen in het Country Report on Human Rights Practices 2010. Ook het Rode Kruis bevestigt willekeurig geweld tegen Fulla/Peulh.

Het beroep dat de advocaat heeft ingediend slaagt: de IND moet opnieuw een beslissing nemen in haar zaak. Mariama heeft daarmee ook weer recht op opvang, en mag in een AZC de procedure afwachten.

Als hulp nodig is

Het maatschappelijk team

Uitgeprocedeerde asielzoekers met vragen over bijvoorbeeld medische zorg, opvang en onderwijs kunnen vier dagen per week tijdens kantooruren terecht bij het ASKV. Zij worden geholpen door het maatschappelijk team, dat tijdens een intakegesprek de hulpvragen inventariseert en hen doorverwijst of zelf actie onderneemt. Het maatschappelijk team voert een intakegesprek met de asielzoeker en schat in of er een juridische perspectief is. In dit geval wordt doorverwezen naar het juridisch spreekuur van het ASKV gerund door vrijwillige advocaten. Het juridische team bepaalt uiteindelijk of iemand cliënt van het ASKV wordt op basis van een hulpverleningsplan en het perspectief. Voor cliënten probeert het maatschappelijk team vervolgens huisvesting, leefgeld en andere basisvoorzieningen te regelen.

Het ASKV beschikt helaas niet over voldoende capaciteit om deze voorzieningen ook aan te bieden aan mensen zonder perspectief hier of elders. Zij worden door het maatschappelijk team zo veel mogelijk geholpen met advies en bemiddeling, bijvoorbeeld bij het verkrijgen van toegang tot medische zorg. Cliënten die niet uit de regio Amsterdam komen worden doorverwezen naar andere organisaties.

Het maatschappelijk team bestaat uit acht personen: een coördinator, drie stagiairs en vier vrijwilligers. Dagelijks kloppen gemiddeld zes mensen bij het ASKV aan voor hulp.

De doorlopende receptiefunctie van het maatschappelijk team is een grote verbetering ten opzichte van het vroegere wekelijkse spreekuur. Asielzoekers die tussendoor met [spoed]vragen kwamen moesten voorheen altijd tussen de bedrijven door worden geholpen door een ASKV-medewerker die toevallig de deur opendeed of de telefoon opnam. Dit leidde tot veel onrust op kantoor en een hoge werkdruk. Nu zijn er doorlopend mensen van het maatschappelijk team aanwezig die het toenemende aantal hulpvragen kunnen afhandelen.

Alle burgers in Nederland hebben recht op een aantal basisvoorzieningen. Dankzij uitgebreide sociale voorzieningen hoeft niemand in Nederland van de honger om te komen of verstoken te blijven van medisch noodzakelijke zorg. Toch glippen mensen zonder verblijfsvergunning vaak door de mazen van dit net. Soms omdat hulpverleners of zichzelf niet weten wat hun rechten zijn, maar soms ook omdat zij expliciet buitengesloten worden van bepaalde voorzieningen. Door het steeds strenger wordende immigratiebeleid vallen er voor ongedocumenteerden steeds grotere gaten in het sociale vangnet. Het ASKV kaart deze gaten aan en probeert er structurele oplossingen voor te vinden. Ondertussen laten we individuele asielzoekers natuurlijk niet in de kou staan. Zolang er nog geen structurele oplossingen zijn biedt het ASKV ondersteuning en bemiddeling aan asielzoekers zodat zij toegang krijgen tot de voorzieningen die zij nodig hebben.

Resultaten hulpverlening 2011	
Aantal nieuwe aanvragen	170
Aantal nieuwe cliënten	42
Aantal mannen	28
Aantal vrouwen	14
Aantal kinderen	4
Totaal aantal cliënten	60
Aantal afgesloten dossiers	47
Resultaten afgesloten dossiers	
Asielstatus	6
Verblijfsvergunning op medische gronden	1
Verblijfsvergunning in het kader van gezinshereniging/gezinsvorming	1
Contact verloren	10
Terugkeer	2
Terug in de opvang	2
Geen perspectief meer	6
Doorverwezen naar andere organisatie	6
Status als schrijnend geval/discretionaire bevoegdheid	1
Doormigratie	1
B9 status	2
Procedure MOO	8
EU-procedure	1
Totaal	47

Het juridische team

Tijdens het tweewekelijkse advocatensprekuur bestudeert het juridische team samen met de dienstdoende advocaat de dossiers van afgewezen asielzoekers. Ze onderzoeken of er mogelijkheden zijn om een nieuwe procedure te starten of bezwaar te maken tegen de genomen beslissing. Heeft de asielzoeker een eerlijke kans gekregen? Zijn er fouten gemaakt in de procedure? Zijn er redenen waarom de asielzoeker zijn of haar verhaal niet goed heeft kunnen vertellen? Kan het ASKV helpen om ontbrekende bewijsstukken alsnog te verkrijgen? Als het juridische team perspectief ziet voor de asielzoeker, begeleiden ze hem of haar bij de nieuwe procedure. Dit kan soms maanden duren.

Strafbaarstelling illegaliteit

Illegaliteit gaat strafbaar gesteld worden. Wie Nederland moet verlaten, maar dat niet doet, is ook nu al in overtreding en kan een hoge boete krijgen. Deze boete vormt in de praktijk een belangrijke belemmering om ooit nog een legale status te verkrijgen. Het gaat hierbij om vrouwen en mannen, kinderen en ouderen. Om mensen die nooit een verblijfsvergunning hebben aangevraagd, mensen van wie de verblijfsvergunning is verlopen of mensen van wie de aanvraag voor een verblijfsvergunning definitief is afgewezen. Voor hen zal de angst om opgepakt en uitgezet te worden een belemmering zijn om hulp te zoeken als zij die nodig hebben. Mensen zonder verblijfsvergunning zullen hierdoor nog onzichtbaarder worden in de samenleving.

Onder hulpverleners leeft ondertussen de vraag of ook het bieden van hulp aan mensen zonder verblijfsvergunning strafbaar is, en welke diensten en hulp nog wel mogen worden verleend. Ook iemand die volgens de wet niet in Nederland mag zijn, heeft immers een aantal basisrechten die zijn verankerd in internationale verdragen. Hulp bieden aan een ongedocumenteerde is niet strafbaar, ook niet onder de aangescherpte wet- en regelgeving.

Om dit te onderstrepen en aan een breed publiek uit te leggen werkt het ASKV samen met een aantal andere organisaties aan een gids met informatie over de rechten van mensen zonder verblijfsvergunning. Het doel van deze gids is tweeledig. In de eerste plaats het informeren van ongedocumenteerden zelf over hun rechten en waar ze in Amsterdam naartoe kunnen voor advies en hulp. In de tweede plaats willen we met deze gids ook alle betrokken hulp- en dienstverleners in Amsterdam informeren over het feit dat ook mensen zonder verblijfsvergunning geholpen kunnen - en soms moeten - worden.

Huisvesting

Asielzoekers die in Nederland asiel aanvragen worden opgevangen in asielzoekerscentra [AZC's]. Na een negatieve beslissing op hun aanvraag dienen zij het AZC na een maand te verlaten. Wie in hoger beroep gaat tegen de beslissing van het IND of op basis van nieuwe feiten een hernieuwde asielaanvraag wil doen, heeft geen recht meer op opvang in een AZC. De mensen die door het ASKV begeleid worden bij hun juridische procedure staan dus veelal op straat. Hulp bij het vinden van onderdak is dan ook een van de meest gestelde vragen aan het ASKV. Het ASKV beheert zes woningen om cliënten opvang te kunnen bieden, met in totaal plek voor ongeveer 20 personen. De opvang is alleen tijdelijk van aard, om zo voldoende doorstroming te houden. In principe wonen mensen er maximaal zes maanden.

Het maatschappelijk team bezoekt alle woningen minstens een keer per maand. Er wordt dan met de bewoners besproken hoe het gaat en of er problemen zijn. De bewoners ontvangen tijdens dit overleg ook een klein bedrag aan leefgeld.

Voor uitgeprocedeerde asielzoekers die geen juridisch perspectief meer hebben, kan het ASKV helaas weinig doen. Zij worden zoveel mogelijk op weg geholpen met tips waar ze dagopvang en eten kunnen krijgen. Het lukt vrijwel nooit om voor deze groep nachtopvang te vinden, bij de daklozenop-

vang wordt deze groep niet toegelaten. Een enkele keer lukt het wel om vrouwen en kinderen ergens onder te brengen.

Medisch

Het vinden van goede psychische en medische zorg voor mensen blijft een belangrijk aandachtspunt. Sinds 1 januari 2009 kunnen zorgverleners en zorginstellingen kosten declareren bij het College Voor Zorgverzekeringen. Het CVZ voert een landelijke regeling uit waarbij zorgverleners de oninbare kosten voor verleende zorg aan mensen zonder verblijfsvergunning [gedeeltelijk] kunnen declareren. De dekking van deze regeling is gelijk aan die van het basispakket van de zorgverzekering, en vergoedt dus ook behandelingen in het ziekenhuis en geestelijke gezondheidszorg. De nieuwe regeling is bij veel zorgverleners en ongedocumenteerden nog niet bekend. In de praktijk blijkt bemiddeling door hulpverleners van het ASKV nog steeds nodig om de zorg te krijgen waar iemand recht op heeft. Asielzoekers zijn nog steeds niet bij alle hulpverleners welkom. Waarschijnlijk speelt mee dat behandelaars niet de volledige rekening vergoed krijgen, maar slechts 80 procent. De rest komt voor hun eigen rekening. Ook kan het maanden duren voordat het CVZ de behandelaars betaalt. Het ASKV heeft de afgelopen jaren een lijst samengesteld van behandelaars waar asielzoekers wel welkom zijn. Een enkele keer lukt het om een tandarts bereid te vinden tandheelkundige zorg te verlenen, ook al valt dit buiten de vergoeding door het CVZ. Voor het trekken van kiezen verwijst het ASKV door naar Kruispost, die dit zonder betaling doet.

Speciale aandacht is ook nodig voor de psychische zorg aan vluchtelingen. Veel asielzoekers kampen met psychische klachten, vaak ontstaan of verergerd door wat zij in hun land van herkomst of tijdens hun vlucht hebben meegemaakt. Om de toegang tot de geestelijke gezondheidszorg [ggz] voor deze groep te verbeteren, hebben het ASKV en het MOO samen met ggz-instellingen in Amsterdam een zorgketen opgezet. Onder coördinatie van de Samenwerkende Instel-

lingen Gezondheidszorg Regio Amsterdam [Bureau Sigra] zijn afspraken gemaakt over de onderlinge taakverdeling en de uitwisseling van kennis. Deze zorgketen functioneert nu als een pilotproject, en wordt de komende periode uitgetest en verbeterd. In de komende jaren willen we de opgedane expertise inzetten om soortgelijke zorgketens op regionaal of lokaal niveau op te zetten, aangepast aan de plaatselijke situatie.

Onderwijs

Alle kinderen in Nederland hebben recht op onderwijs. Sterker nog, kinderen tussen de 5 en 16 jaar zijn zelfs verplicht om naar school te gaan, zoals is vastgelegd in de Nederlandse leerplichtwet. Dit geldt dus ook voor kinderen waarvan de ouders niet rechtmatig in Nederland verblijven of in afwachting zijn van de beslissing op hun aanvraag voor een verblijfsvergunning. Toch gaan niet al deze kinderen naar school. Soms omdat hun ouders niet weten dat de kinderen naar school mogen en zelfs moeten, soms omdat de scholen dat niet weten of er praktische problemen met de inschrijving zijn door het ontbreken van een Burger Service Nummer [BSN] en verzekeringen. In al deze gevallen geeft het ASKV voorlichting en bemiddeling.

Maar vaak is het probleem ook simpelweg geld. Ouders zonder verblijfsvergunning hebben geen recht op tegemoetkomingen in de studiekosten en kunnen geen beroep doen op gemeentelijke voorzieningen. Bij het schoolfonds Leren zonder Papieren kunnen deze ouders/verzorgers een vergoeding voor onderwijskosten aanvragen, zoals de kosten voor materialen [schriften, passers, geodriehoeken en agenda's], gymkleding, schoolzwemmen en schoolreisjes.

Nederlandse les

Voor volwassenen die graag Nederlands willen leren biedt het ASKV Nederlandse taalcursussen aan. Hier leren zij de

basiskennis van de Nederlandse taal, zodat ze bijvoorbeeld boodschappen kunnen doen, een praatje maken, eenvoudige instructies lezen, televisie kijken en een sms'je versturen.

De taalcursussen worden gegeven door vrijwilligers. De docenten maken gebruik van de lesmethode IJsbreker. Dit blijft de best beschikbare methode, hoewel veel geschetste situaties voor de cursisten helemaal niet relevant zijn, zoals op vakantie gaan, solliciteren, een verzekering afsluiten en een huis huren. De docenten vullen de methode daarom zelf aan met meer op de specifieke situatie van de cursisten toegesneden materiaal.

De Nederlandse les heeft voor cursisten een belangrijke sociale functie. Veel cliënten kampen met depressies. De lessen helpen hun om de sleur, het eindeloze wachten en het gevoel van doelloosheid te doorbreken. Tijdens de lessen [twee keer per week] zijn ze op een opbouwende manier met anderen in contact. Dit levert een positieve bijdrage aan hun gevoel van eigenwaarde en psychische gezondheid.

In 2011 hebben 31 van de 55 cursisten de cursus afgemaakt en een certificaat gekregen. Dat is een score van 56%. Daarmee was het een succesvol jaar. De laatste jaren lag de score gemiddeld op zo'n 33,3%. De uitval is nogal hoog, wat vaak veroorzaakt wordt door de persoonlijke omstandigheden van onze doelgroep. Die is verre van optimaal en daarom is het soms moeilijk om de cursus vol te houden.

Financieel gezien staat het taalproject er goed voor. In 2011 heeft het Oranjefonds voor onze activiteiten 10.000 euro toegezegd om extra activiteiten te ontwikkelen met de cursisten in het kader van taalontmoetingen.

Wat huisvesting betreft zijn we minder fortuinlijk. In verband met bezuinigingen binnen het welzijnswerk zijn er nauwelijks nog lokalen te vinden die in de avonden beschikbaar zijn. We zijn zelfs een paar maanden 'dakloos' geweest en hebben zo goed en zo kwaad als dat ging de lessen gegeven in de vergaderruimte van het ASKV. We hopen vanaf september 2012 weer te beschikken over een vaste locatie.

Creatieve workshops

Een aantal cliënten van het ASKV heeft in 2011 meegedaan aan een project van het Cultureel Educatief Centrum in Amsterdam Zuid-Oost. Het project 'Little Things' had als doel aan de hand van verschillende kunstvormen de relatie tussen de mens en zijn omgeving te onderzoeken. Het project werd geleid door Stefanie Singer en Pauline van der Meer.

De cliënten deden mee aan vijf creatieve workshops, waar ze leerden op verschillende manieren hun gevoelens, herinneringen en identiteit uit te drukken. Ze hebben gewerkt met verschillende technieken, zoals fotograferen, borduren, gedichten schrijven, collages maken en werken met audiovisuele media. Naast het ontwikkelen van creatieve vaardigheden kwamen ook taal- en sociale vaardigheden tijdens de workshops aan bod. De deelnemers werkten zowel individueel als in groepsverband.

Het project werd op 11 oktober afgesloten met een expositie in de hal van het Cultureel Educatief Centrum. De deelnemers waren erg enthousiast en vonden het jammer dat de workshops al na vijf weken over waren. In de toekomst hopen wij dan ook meer creatieve projecten aan onze cliënten aan te kunnen bieden.

Met de hulpverlening aan ongedocumenteerden bereikt het ASKV dat:

- ongedocumenteerden hun verhaal kunnen doen op het laagdrempelige wekelijkse spreekuur
- ongedocumenteerden aanspraak kunnen maken op de basisvoorzieningen waar ieder mens recht op heeft onderwijs, medische en psychische zorg en een eerlijke en zorgvuldige juridische procedure
- ongedocumenteerden niet op straat komen te staan
- ongedocumenteerden de mogelijkheid krijgen om Nederlands te leren, zelfstandig in de samenleving te participeren en een bijdrage aan de maatschappij te leveren

Veranderen door doen

Het ASKV is ervan overtuigd dat verandering altijd mogelijk is. Ook in het steeds strenger wordende klimaat voor asielzoekers blijft het ASKV zoeken naar mogelijkheden om de situatie voor hen te verbeteren. Waar veel mensen denken dat uitgeprocedeerde asielzoekers nergens meer recht op hebben, blijft het ASKV benadrukken dat zij net als ieder ander mens wel degelijk rechten hebben. En het ASKV zet zich er voor in om deze rechten in de praktijk voor hen te verankeren.

Dit vereist doorzettingsvermogen, gedrevenheid, creativiteit en lef. Lef om niet voor de weg van de minste weerstand te kiezen, maar altijd verder te denken over wat er nog meer mogelijk zou zijn. Deze aanpak heeft de afgelopen jaren al tot vele grote en kleine successen geleid. Een groot deel van deze successen is mede te danken aan de partners in het veld. Het ASKV hecht veel waarde aan samenwerkingsverbanden en probeert bruggen te slaan tussen disciplines, organisaties en individuen om gezamenlijk veranderingen te bewerkstelligen. In dit hoofdstuk een aantal voorbeelden.

Aandacht voor asielzoekers met psychische problemen

Na de invoering van de Vreemdelingenwet 2000 viel het de medewerkers van het ASKV op dat veel asielverzoeken werden afgewezen omdat mensen niet duidelijk en eenduidig hadden kunnen verklaren over wat zij meegemaakt hebben. Niet zelden bleek dit te komen doordat zij vanwege psychische problematiek niet in staat waren om in de hectische setting van de asielprocedure hun vluchtverhaal duidelijk over te brengen. Na een negatieve beslissing van het IND was het lastig om te bewijzen dat psychische klachten de oorzaak waren van summiere of tegenstrijdige verklaringen. Asielzoekers hebben één kans om hun vluchtverhaal goed naar voren te brengen, en dat is tijdens het nader gehoor in de eerste fase van de asielprocedure. Het ASKV concludeerde dat hier dus eerder in de procedure aandacht voor moest komen.

Hoe pak je zoiets aan? Het ASKV ging in gesprek met advocaten, de geestelijke gezondheidszorg en andere vluchtelingenorganisaties. Die hadden er aanvankelijk weinig vertrouwen in dat dit streven enige kans van slagen had. Maar het ASKV zette door, met het idee: al kunnen we maar voor één persoon het verschil maken, dan is het al de moeite waard.

Nu, een aantal jaar later, is een 'MAPP-rapport' een begrip geworden in de asielprocedure. Het Meldpunt Asielzoekers met Psychische Problemen [MAPP] heeft honderden psychologische onderzoeken uitgevoerd bij asielzoekers met psychische klachten. Hiermee heeft het MAPP met succes de aandacht gevestigd op een groep die eerder onzichtbaar bleef.

Het MAPP is altijd als tijdelijk project bedoeld geweest. Het doel van het ASKV was om het probleem zichtbaar te maken en te laten zien dat er wel degelijk oplossingen mogelijk zijn. Ook wilde het ASKV verschillende partijen die met deze problematiek te maken krijgen met elkaar in contact brengen,

zoals de advocatuur, psychiaters en de IND. In deze doelstellingen is het ASKV ruim geslaagd. De IND heeft naar aanleiding van de bevindingen van het MAPP inmiddels haar werkwijze aangepast. En er is een medische check ingevoerd voor alle asielzoekers die in Nederland aankomen, waarin ook aandacht is voor psychische klachten. Het MAPP-project is inmiddels afgerond, en opgevolgd door een zelfstandig en permanent instituut: het Instituut Mensenrechten Medisch Onderzoek [IMMO], wat voor een groot deel gefinancierd wordt door Amnesty International. Het instituut functioneert sinds 1 april 2012.

Zorg voor asielzoekers met psychische problemen

Tijdens de looptijd van het MAPP werd duidelijk dat asielzoekers bij wie psychische klachten werden geconstateerd niet zomaar toegang kregen tot psychische zorg. In 2009 werd daarom gestart met het project Zorg voor Asielzoekers met Psychische Problemen [ZAPP].

In het eerste projectjaar heeft het ZAPP onderzocht wat de knelpunten zijn. Daarna is er via expertmeetings gekeken welke verbeteringen er mogelijk zijn. Hieruit bleek ondermeer dat voorlichting aan asielzoekers van groot belang is. Mensen moeten weten waar ze aan toe zijn als ze in een AZC terechtkomen. Het lange wachten, niets te doen hebben, met meerdere mensen een kamer delen, geen inkomsten hebben: het zijn allemaal omstandigheden die psychische klachten kunnen veroorzaken of verergeren. Asielzoekers weten niet altijd wat hun rechten zijn, bijvoorbeeld dat zij vrijwilligerswerk mogen doen en recht hebben op medische zorg. Het ZAPP heeft over deze zaken een folder en een film gemaakt, die inmiddels onderdeel zijn van de algemene informatie die iedere nieuw aangekomen asielzoeker van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers [COA] krijgt. Daarnaast is ondertussen, mede onder invloed van het MAPP en

het ZAPP maar ook door interne ontwikkelingen bij het COA, de toegang tot zorg voor asielzoekers verbeterd. Op 31 december 2011 werd het ZAPP-project afgerond.

Opvang van asielzoekers met psychische problemen

Tijdens de dagelijkse hulpverlening aan uitgeprocedeerde asielzoekers signaleerde het ASKV nog een andere groep die momenteel tussen wal en schip valt: asielzoekers met ernstige psychische problemen wiens asielaanvraag door de IND is afgewezen. Zij staan op straat, zonder recht op opvang. Deze groep komt terecht in een vicieuze cirkel waar lastig uit te breken is: zonder een stabiele woonomgeving wordt medische behandeling vaak geweigerd of stopgezet – zonder medische behandeling is een hernieuwde asielaanvraag op medische gronden niet mogelijk – zonder verblijfsvergunning is er geen recht op opvang. Niemand hoort thuis op straat, maar zieke mensen al helemaal niet. Ondanks de motie Spekman die bepaalt dat deze groep opvang moet krijgen, krijgen mensen deze in de praktijk echter niet.

Om de vicieuze cirkel open te breken besloot het ASKV voor deze groep opvang te creëren. Met het Medisch Opvangproject Ongedocumenteerden [MOO] wil het ASKV het bestaan van deze groep en hun situatie zichtbaar maken en laten zien hoe je het perspectief van deze groep kunt verbeteren. Het MOO ging op 1 januari 2011 van start en heeft 15 opvangplekken. De medewerkers van het MOO begeleiden mensen bij hun asielaanvraag op medische gronden en zorgen dat ze terecht kunnen bij de ggz voor psychische zorg. Inmiddels hebben al drie cliënten van het MOO een verblijfsvergunning op medische gronden toegewezen gekregen. Uiteindelijk is het ook bij dit project de bedoeling dat de overheid en de reguliere instanties hun verantwoordelijkheid erkennen en de zorg voor deze groep overnemen. De expertise die het MOO opbouwt zal daarbij goed van pas komen.

Bridget uit Oeganda

Bridget groeit op bij haar vader, op het platteland van Oeganda. Haar moeder is op jonge leeftijd overleden. Na de dood van haar vader wordt ze door de 'Region Chief' uitgehuwelijkt aan een man die, zo blijkt later, een rebel is. Hij neemt haar mee naar een rebellenkamp in Congo. Daar wordt ze tegen haar wil vastgehouden. Af en toe worden er mensen die geprobeerd hebben te vluchten publiekelijk dood gemaakt. Bridget woont zo'n twee jaar in dit kamp, als haar man tijdens een missie om het leven komt. Kort daarna wordt ze gedwongen mee te gaan op een missie naar Oeganda. Ze moet een koffer dragen en erg ver lopen. Op een gegeven moment wordt haar begeleider bij de Oegandese grens aangehouden. Nadat Bridget naar hem toeloopt, wordt ook zij aangehouden. In haar koffer blijken explosieven te zitten en Bridget wordt gearresteerd. Tijdens haar detentieperiode wordt ze stelselmatig gemarteld en verkracht. Op een dag wordt ze voor dood gehouden en op een lijkenstapel in een moeras gegooid. Op deze manier weet ze te ontkomen. Ze krijgt hulp van een vrouw die haar naar Nederland helpt vluchten.

Ongeloofwaardig

In augustus 2010 vraagt Bridget asiel aan in Nederland. Haar aanvraag wordt door de IND afgewezen omdat ze geen identiteits- of reisdocumenten bij zich heeft. En omdat de IND van mening is, dat als Bridget echt weg wilde uit het kamp, zij op het moment dat haar begeleider werd aangehouden had kunnen vluchten. Omdat ze is teruggelopen naar haar begeleider, die een paar meter achter haar liep, wilde ze volgens het IND niet echt vluchten. De IND vindt haar vluchtverhaal ongeloofwaardig.

Tijdens de asielprocedure merken de asieladvocaat en de mensen van Vluchtelingenwerk meermaals op dat het niet goed gaat met Bridget. Ze lijkt erg in de war en heeft veel lichamelijke klachten. In de drie maanden dat Bridget in een AZC verbleef, heeft zij echter geen psychische zorg gekregen.

Traumabehandeling

Nadat haar asielaanvraag is afgewezen wordt ze op straat gezet. Ze komt terecht bij het ASKV, die haar aanmeldt bij het MOO. In oktober 2010 wordt ze door het MOO opgevangen. Tijdens de intake-procedure komt duidelijk naar voren dat ze ernstige psychische klachten heeft. Het MOO verwijst haar door naar een behandelcentrum voor psychotrauma. Daar wordt onze zorg gedeeld. De psychiater die de intake verzorgt maakt zich ook ernstige zorgen over Bridget. Een traumabehandeling volgt.

Het was overduidelijk dat haar psychische problemen de oorzaak zijn geweest dat haar asielaanvraag werd afgewezen. Nadat zij psychische behandeling heeft gekregen, hebben we met haar over haar asielverhaal kunnen praten.

We hebben voor haar een andere advocaat gezocht en een verzoek gedaan bij Amnesty International voor een medisch onderzoek. Daar is haar dossier onderzocht en is zij als cliënt geaccepteerd. Amnesty International bevestigt haar verhaal. Het lukt het MOO ook om contact op te nemen met de 'Region Chief' en de directeur van haar oude school. Beiden bevestigen haar verhaal schriftelijk. Mede op basis van deze informatie dient haar advocaat een herhaald asielverzoek in.

Toekomstplannen

Met medewerking van haar behandelaar en het COA is het gelukt om in een AZC in de buurt van Amsterdam een plek te krijgen, zodat haar behandeling voortgezet kan worden. In juni 2011 wordt haar herhaalde asielaanvraag toegekend. Bridget krijgt een verblijfsvergunning b-grond (3 EVRM). Het MOO blijft ondertussen contact met haar houden, terwijl ze in afwachting van haar papieren en een woning in het AZC blijft wonen.

In maart 2012 krijgt ze een eigen huisje in Amsterdam. Het gaat -naar omstandigheden- goed met haar. Ze is wat spraakzamer, ziet er goed uit en begint heel voorzichtig toekomstplannen te maken. Ze gaat nu een integratietraject in, met de nadruk op verder Nederlands leren. Ooit hoopt ze verpleegster te worden.

Omgekeerde bewijslast

In Nederland is iemand onschuldig totdat het tegendeel bewezen is. Voor asielzoekers geldt deze regel echter niet: het is aan henzelf om te bewijzen dat ze de waarheid spreken over hun identiteit, land van herkomst en vluchtverhaal. Documenten waar asielzoekers hun verhaal mee kunnen onderbouwen ontbreken meestal, of zijn moeilijk te achterhalen. Veel asielzoekers komen zonder identiteitspapieren in Nederland aan, en kunnen deze na hun vlucht niet zomaar opvragen bij de overheid in hun land van herkomst.

De methodes die het IND gebruikt om erachter te komen of iemand de waarheid spreekt zijn niet bepaald waterdicht. Zo wordt asielzoekers gevraagd welke kleur uniforms de stewardessen in het vliegtuig droegen tijdens de vlucht naar Nederland. Wie recent met het vliegtuig op vakantie is geweest realiseert zich dat dit niet een detail is dat iedereen zonder meer onthoudt.

Om asielzoekers te helpen hun verhaal met bewijzen te onderbouwen startte het ASKV het project Burden of Proof [BOP]. Een ambitieus project, wat eens te meer het lef en de voorhoedefunctie van het ASKV illustreert. Het BOP gaat van start met een pilotproject in Afghanistan. Hier bouwt het ASKV aan een lokaal netwerk dat kan helpen om documenten en ander bewijsmateriaal te verkrijgen. Afghanistan is niet toevallig gekozen: hier zijn veel internationale hulporganisaties actief, er is een functionerende overheid en de grootste groep vluchtelingen in Nederland en Europa komt momenteel uit Afghanistan.

Het BOP gaat eerst met een asielzoeker in gesprek. Hiervoor wordt ruim de tijd genomen, en gezorgd dat de asielzoeker zich op zijn of haar gemak voelt en de mogelijkheid krijgt zijn of haar verhaal zo goed mogelijk te vertellen. Het gespreksverslag van het gehoor door de IND wordt als leidraad genomen, maar door de andere setting waarin het gesprek

plaatsvindt kan er nog veel aanvullende informatie op tafel komen. Samen met de asielzoeker wordt het dossier doorgelopen en gekeken waar aanknopingspunten zitten. Welke onderdelen van iemands vluchtverhaal zouden met bewijzen te onderbouwen zijn?

Daarna schakelt het BOP haar lokale contacten in om deze bewijzen te verkrijgen en feiten te controleren. Voorbeelden van deze contacten zijn lokale mensenrechtenorganisaties, moskeeën, charitatieve instellingen en internationale organisaties als het Rode Kruis en Artsen Zonder Grenzen. Een complicerende factor is dat mensen daar gevaar kunnen lopen als zij zaken na gaan vragen of aan documenten proberen te komen. Ook de familie van de asielzoeker kan hierdoor gevaar lopen. Het is dus zaak zeer voorzichtig te werk te gaan. Het is daarbij een voordeel dat het ASKV een kleinschalige en in het buitenland onbekende organisatie is.

Net als bij de andere projecten die hierboven zijn genoemd is het doel van dit project een probleem zichtbaar maken, knelpunten signaleren, onderzoeken wat mogelijke oplossingen zijn en deze uitproberen in de praktijk. Uiteindelijk wil het ASKV uitkomen bij een geschikte onderzoeksmethode om bewijsstukken te verkrijgen, die vervolgens ook door anderen kan worden ingezet.

Internationaal netwerk

Het ASKV weet door haar onafhankelijke positie bruggen te slaan en samenwerkingsverbanden te initiëren op lokaal, nationaal en Europees niveau. Zo is mede op initiatief van het ASKV het Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants [PICUM] opgericht. Dit is een breed Europees netwerk van grassroots-organisaties, met als doel het respect voor de mensenrechten van ongedocumenteerden in Europa te bevorderen. Daarnaast vervult het ASKV een belangrijke rol binnen een internationaal netwerk van hulpverleners en advocatuur.

Met de projecten bereikt het ASKV dat:

- problemen zichtbaar worden en naar oplossingen wordt gezocht
- mogelijke oplossingen in de praktijk worden getest en de opgedane ervaring gebruikt kan worden voor het vormgeven van structurele oplossingen
- draagvlak voor oplossingen ontstaat bij betrokken partijen

Zichtbaarheid

Tegen de strafbaarstelling van illegaliteit

In 2011 was de campagne van het ASKV voornamelijk gericht tegen het kabinetsvoornemen om illegaliteit strafbaar te stellen. Op 9 maart werd een petitie tegen strafbaarstelling gepresenteerd in Utrecht. Het ASKV was een van de opstellers van de verklaring, die werd gedragen door een groot aantal maatschappelijke organisaties met een breed draagvlak in de samenleving.

Door het dagelijkse contact met asielzoekers hebben de medewerkers van het ASKV een goed beeld van de problemen waar zij tegenaan lopen. Het ASKV biedt directe hulp waar nodig en mogelijk, maar zoekt tegelijkertijd ook naar structurele oplossingen voor deze problemen. In het vorige hoofdstuk is beschreven hoe het ASKV door tijdelijke projecten onderzoekt welke oplossingen effectief en haalbaar kunnen zijn. Hier worden vanaf het begin mogelijke partners bij gezocht. Een brede samenwerking is natuurlijk van belang voor het slagen van het project, maar is ook van belang om het probleem onder de aandacht van deze partners te brengen. Uitgeproceerde asielzoekers vormen een onzichtbare groep binnen de Nederlandse samenleving, waar ook de overheid en hulporganisaties maar weinig zicht op hebben. Het zichtbaar maken van specifieke problemen waar ongedocumenteerden tegenaan lopen is daarom een belangrijke eerste stap naar verbetering.

Het ASKV brengt de situatie van ongedocumenteerden ook nog op andere manieren onder de aandacht, zoals met publieksacties en eigen publicaties. Deze zijn niet alleen gericht op het zichtbaar maken van het probleem, maar ook op het creëren van draagvlak voor verandering, zowel bij de Nederlandse bevolking als bij de overheid.

Op 17 maart organiseerde het ASKV de jaarlijkse Nacht van de Vervanging. Op deze dag vonden op verschillende plekken in het land acties plaats tegen de strafbaarstelling van illegaliteit. In Amsterdam namen politici en andere bekende Nederlanders na een bijeenkomst in het Verzetsmuseum een vluchteling mee naar huis als logee voor een nacht. Deelnemers waren ondermeer Freek de Jonge, Tofik Dibi, Pieter Hilhorst, Andrée van Es en Rutger Groot Wassink. De volgende ochtend verzamelde iedereen zich weer voor een gezamenlijk ontbijt. Er was veel aandacht voor de Nacht in verschillende media.

In de zomer organiseerde het ASKV een stickeractie. Op honderden [semi-]publieke instellingen werden stickers geplakt met de tekst: 'Ja, hier blijven mensen zonder verblijfsvergunning welkom. Wij vragen hier niet om uw papieren.' Deze instellingen ontvingen daarbij een brief waarin de argumenten tegen de strafbaarstelling van illegaliteit nog eens op een rijtje werden gezet.

In september was het ASKV aanwezig bij de landelijke demonstratie tegen het dakloos maken van vluchtelingen en het solidariteitsfestival van stadsdeel Amsterdam West.

Met deze acties kwam het ASKV regelmatig in het nieuws.

Nacht van de vervanging, Verzetsmuseum Amsterdam 17-3-2011. Een aantal 'Amsterdamse' politici [o.a. Andrée van Es, Tofik Dibi, Judith Sargentini, Marieke van Doorninck, Koen Maes] boden een nacht onderdak aan een vluchteling om zo meer over hun problematiek te leren. Pieter Hilhorst presenteerde de nacht

24 | en nam zelf ook iemand mee. Verder waren er diverse optredens waaronder Freek de Jonge.

Een overzicht van publicaties over het ASKV

Metro, 15 maart 2011

BN'ers uit protest even achter tralies

Aankondiging van de Nacht van de Vervanging.

Spits, 15 maart 2011

Linkse BN'ers in de bak

Aankondiging van de Nacht van de Vervanging.

RTV Utrecht, 17 maart 2011

Actie voor illegale vluchtelingen op Domplein

Aankondiging van de Nacht van de Vervanging.

Powned, 17 maart 2011

Illegalen knuffelen, maar niet in mijn bed

Item tijdens Pownews over de Nacht van de Vervanging.

Het Parool, 18 maart 2011

'Heftig zo'n gevluchte logé'

Pieter Hilhorst vertelt over zijn ervaringen met een vluchteling in huis naar aanleiding van de Nacht van de Vervanging.

Wereldomroep, 18 maart 2011

Alojar a un indocumentado por una noche

Verslag in het Spaans over de Nacht van de Vervanging.

Wereldomroep, 18 maart 2011

Pendatang Ilegal di Belanda [Bakal] Dijerat Hukum

Verslag in het Indonesisch over de Nacht van de Vervanging.

Website SP, 18 maart 2011

Vluchteling te gast in Nieuw-West

SP-fractievoorzitter Chris Schaeffer vertelt over zijn logee voor een nacht tijdens de Nacht van de Vervanging.

RTV Noord-Holland, 18 maart 2011

Nacht van de Vervanging afgesloten met ontbijt

Radioverslag van de Nacht van de Vervanging.

Website Het persoonlijke is politiek,

18 maart 2011

Nacht van de Vervanging

Eerste Kamerlid Margreet de Boer vertelt op haar weblog over haar ervaringen tijdens de Nacht van de Vervanging.

AT5, 19 maart 2011

Illegale Irakees Arouian krijgt een gezicht

Groenlinks-wethouder Hetty Welschen kreeg tijdens de Nacht van de Vervanging de Irakees Ariouan te logeren.

AT5 kwam met een filmploeg bij hen langs.

GroenLinks Magazine, mei 2011

Levenslang illegaal

Column van ASKV-medewerker Lukas van der Heijden over uitgeprocedeerde asielzoekers.

Trouw, 14 juni 2011

Afgewezen asielzoeker hoort niet in gevangenis

Artikel op de opiniepagina van Trouw, onder anderen geschreven door Chris Keulemans, voorzitter van het ASKV.

Vrij Nederland, 25 juni 2011

'Kunt u uitleggen waarom?'

Robert van de Griend schrijft over het MAPP en de noodzaak van gedegen onderzoek naar de psychische problemen van asielzoekers.

Viva, november 2011

'Ik ben net Mauro en probeer nu te overleven als illegaal'

Een interview van Margreeth Fernhout met Rachel, een jonge cliënte van het ASKV.

Eigen publicaties

Het ASKV bericht regelmatig over actuele gebeurtenissen op de website www.askv.nl. Belangstellenden kunnen zich abonneren op de digitale nieuwsbrief. Daarnaast wordt de nieuwsbrief Ruimte in de marge twee keer per jaar per post aan alle donateurs en partners toegezonden.

In 2011 produceerde het project Zorg voor Asielzoekers met Psychische Problemen [ZAPP] een voorlichtingsfilm. Deze is verspreid in alle asielzoekerscentra. De film vertelt in zes talen over de gevaren van wachten en doelloosheid en geeft de kijker handvaten om zelf iets te doen tegen depressieve gevoelens. In dezelfde serie verschenen ook voorlichtingsfolders. Daarnaast publiceerde het ZAPP haar eindrapport over het onderzoek naar de zorg voor asielzoekers met psychische problemen.

Belangenbehartiging op beleidsniveau

Naast de publiekscampagnes richt het ASKV zich ook direct tot politici en beleidsmakers om het beleid te beïnvloeden. Om effectief de belangen van ongedocumenteerden op beleidsniveau te kunnen behartigen, heeft het ASKV goede banden met het landelijke netwerk van vluchtelingenorganisaties. Samen met het Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt en kerkelijke organisaties zoals INLIA ontwikkelen we strategieën om urgente vraagstukken op de Haagse agenda te krijgen. Gevraagd en ongevraagd brengen we advies uit op beleidsdocumenten en rapportages. Bijvoorbeeld nadat minister Leers [Immigratie en Asiel] in een brief aan de Tweede Kamer zijn aanpak van illegaal verblijf presenteerde [8 juli]. Het ASKV schreef samen met een aantal andere organisaties meteen een reactie hierop, waarin de bezwaren tegen zijn beleid uiteen werden gezet en een aantal alternatieven werden genoemd. Ook ontvangen we regionale en landelijke politici om hen inzicht te geven in ons werk, waarom we het doen en wat de gevolgen van het Nederlandse vluchtelingenbeleid zijn.

Met de campagne-activiteiten bereikt het ASKV dat:

- ongedocumenteerden en hun problemen zichtbaar worden voor een breed publiek
- ongedocumenteerden ook op een positieve manier onder de aandacht komen van politici en burgers
- praktijkervaring uit de hulpverlening vertaald wordt naar oplossingen om de situatie van ongedocumenteerden in Nederland te verbeteren, en dat deze kennis verspreid wordt binnen en buiten de bestaande netwerken;
- er aandacht blijft voor de groep mensen die wel in Nederland mogen verblijven, maar geen recht hebben op opvang
- nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan en bruggen worden gebouwd.

De organisatie

In 1987 werden het ASKV [Amsterdams Solidariteits Komitee Vluchtelingen] en het Steunpunt Vluchtelingen de Pijp opgericht. Dit naar aanleiding van de verharding van het asielbeleid. In 1989 fuseerde beide organisaties, waarna de stichting onder de naam ASKV/Steunpunt Vluchtelingen verder is gegaan.

De stichting ASKV heeft een platte organisatiestructuur. Bij het ASKV werken betrokken mensen, waarvan het grootste deel zich op vrijwillige basis inzet. Het zijn allen mensen met een hart voor de meest kwetsbaren in onze samenleving. Vrijwilligers en betaalde krachten worden gelijk behandeld en gewaardeerd. Zonder vrijwilligers kan het ASKV niet doen wat ze wil doen, zonder betaalde krachten is er geen continuïteit. Er zijn op dit moment ruim 20 vrijwilligers en 7 stagiaires actief bij het ASKV. Daarnaast zijn er 5 betaalde medewerkers en is er 1 medewerker via de ID-regeling. Voor de boekhouding is iemand gedetacheerd vanuit een andere organisatie.

Bestuur

Het onbezoldigde bestuur van het ASKV bestond in 2011 uit:

- Chris Keulemans, voorzitter [schrijver, journalist]
- Audrey Kessels, secretaris [asieladvocaat]
- Esther de Haan, penningmeester [onderzoeker]
- Sytze van der Zee, lid [schrijver, journalist]
- Katrien de Klein, lid [journalist, redacteur]

Ontwikkelingen

In 2010 werd het MAPP-project afgerond, gevolgd door het ZAPP-project eind 2011. Hierdoor hebben we afscheid moeten nemen van bekwame en betrokken medewerkers. Ook in het ondersteunende team is bezuinigd, waardoor er sinds 1 januari 2012 geen fondsenwervingsmedewerker en bureaucoördinator meer in dienst bij het ASKV. In totaal zijn er eind 2011 vier mensen uit dienst getreden. Hierdoor zijn er bij de overgebleven personeelsleden meer taken komen te liggen.

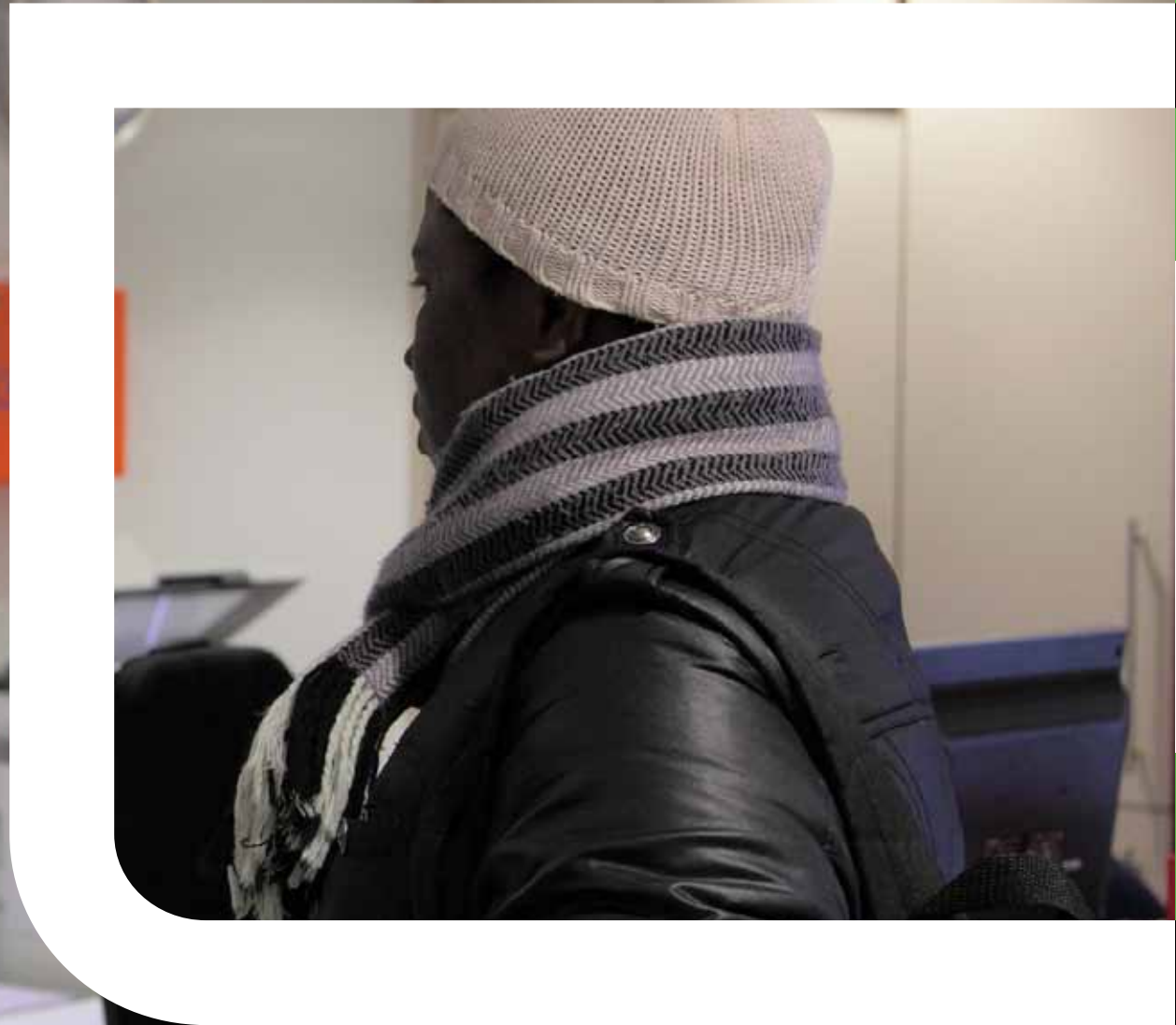
Financieel

Het wegvallen van Europese financiering betekent voor het ASKV een flinke stap achteruit. Het Medisch Opvangproject ziet zich echter in toenemende mate gesteund door fondsen en gemeenten. Er is goede hoop dat het project op termijn financieel gedragen kan gaan worden door lokale overheden.

Voor de hulpverlening en het huisvestingsproject is het ASKV voor een groot deel afhankelijk van donateurs. Ook dit jaar zagen we een kleine groei in het aantal donateurs, onder andere doordat we een kaart konden meesturen met een tijdschrift. Het blijft echter van groot belang om deze groep nog verder te vergroten.

Winst- en verliesrekening over het jaar 2011 [x € 1]

Jaar	2011	2010
Baten		
Inkomsten kantoor & organisatie	81.930	51.833
Inkomsten projecten		
• Bijdrages overheden	273.375	431.470
• Subsidies particulier fondsen	236.013	202.151
• Giften en overige bijdrages	68.757	35.315
• Bestemmingsreserves	43.334	0
Som van de baten	703.409	720.769
Lasten		
Personeelslasten	312.115	347.969
Organisatie/kantoor/publiciteit	34.554	48.655
Projectlasten		
• Hulpverlening	103.970	96.389
• Nederlandse les	9.842	8.196
• Campagne	2.526	34
• MAPP	0	52.299
• ZAPP	117.388	28.496
• MOO	112.729	72.450
Som van de lasten	693.124	654.488
Saldo activiteiten	10.285	66.281

KV←

Luchtelingen

Colofon

ASKV/Steunpunt Vluchtelingen Jaarverslag 2011

Het ASKV steunt en begeleidt afgewezen asielzoekers die niet terug kunnen naar het land van herkomst. Daarnaast volgt het ASKV nauwlettend het Nederlandse en Europese vreemdelingenbeleid en houdt het de vinger aan de pols wat betreft beleidswijzigingen en ontwikkelingen. Daar waar nodig voert het ASKV actie en brengt het misstanden in de openbaarheid.

Het ASKV is voor haar werk afhankelijk van subsidies van kerkelijke en humanitaire fondsen en donateurs. Voor geïnteresseerden is het financieel jaarverslag op te vragen.

Donaties kunt u overmaken naar

ING 7913334

t.n.v. Stichting ASKV te Amsterdam

Het ASKV is bereikbaar

maandag tot en met donderdag

van 10 tot 17 uur

ASKV/Steunpunt Vluchtelingen

Frederik Hendrikstraat 111-C

1052 HN Amsterdam

tel: 020 627 2408

fax: 020 4203208

askv@dds.nl

www.askv.nl

facebook.com/ASKV.Steunpunt.Vluchtelingen

Fotografie

Bas Baltus

Tekst

Rinske Bijl en Alies Fernhout

Eindredactie

Rinske Bijl

Vormgeving

Annette Kouwenhoven

Druk

Flyeralarm

Juli 2012

